

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са овим бројем започиње се 25. година Школскога Листа, а управо тридесет пета година, од како је лист овај покренуо прослављени обновитељ школе србске покојни Др. Ђорђе Натшевић.

„Школски Лист“ ће као и до сада заступати праве интересе србске народне школе и србског учитељства и примаће радо ваљане чланке о васпитању и настави, који не стоје у опреци према светој православној вери и милој народности нашој.

„Школски Лист“ излазиће као и ове године један пут у месецу на подпуном свитку fine хартије.

Предплата се прима само на целу годину.

Цена је листу на целу годину 1 фор. 50 новч. а. вр.

Учитељи, који примају плату мању од 300 ф. годишње, као и гг. богослови и приправници, добијају „Школски Лист“ у пола цене, т. ј. за 75 н. — За предплатнике из Црне Горе даваћемо и ове године „Школски Лист“ по 1 ф. а за предплатнике из Србије по 4 динара у србском, или по два форинта у аустријском новцу.

Господа скупитељи, који нам пошљу пет претплатника са целом, или 10 предплатника (ђака) са половном предплатом добијаће по 1 примерак на дар.

Имена родољубивих добротвора, који за сиромашне школе и учитеље лист овај држали буду, обнародоваће се за спомен у „Школском Листу“.

У Сомбору, 15. Јануара 1893.

Н. Ћ. Вукићевић,

уредник и издавањел „Школскога Листа“.

 Ко овај лист неће да прима, нека нам одмах први број врати у повези под својом адресом, па му се више неће шиљати.

Издањел и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

WWW.NIL.NS

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 2.

У Сомбору 15. Фебруара 1893.

Год. XXV.

П О З И В

на прилагање за споменик покојном Мити Петровићу проф. срп. учит. школе у Сомбору.

У проређеном реду посленика на пољу наше сиромашне књижевности, стоји велика празнина, за којом се дуга, једна, запарложена леја повлачи. Пре парлога тог, стајаше ту дивотан врт, цветан и милозвучан са тичијих песама, јер још онда беше вредни баштован жив, који га је неговао.

Али у место да он кити врт умним цветовима својим, хладни гроб је њега себи задео за груди; и у место да он нама даје поменика — ми ето њему дајемо *поменик*.

Нестало је међу нама оног звучног имена које се разлегаше од свеучилишта до свеучилишта; од једне научне академије и књижевна друштва, до другог, а с којим се проносаше уједно и слава наша.

Нема више оног милог писца, чији стил могаше да тече као бистри поток, неусиљен и свеж; а могаше да се разлије у тихи ток величанствене реке са непремереним дубинама, науке и знања. Црна земља скрила је у недра своја научника, који је њезине тајне испитивао и на јавност износио.

Нема више *Мите Петровића* вредног професора природних наука и математике, који је пуних 20 година, неуморно делао у учитељској школи сомборској за најсветлије доба тога завода; нестало је књижевника, који је у себи поготову, сву данашњу књижевност усредио, јер ни једне гране књижевности нема у којој се он са успехом истакао није.

Али је заостало дубоко признање заслуга његових у срцима нашим, свеже и снажно, које ће бити још и снажније када се буде његов рад достојније оценио.

Па да се успомена на великог покојника вечито одржи, да се жртве његове, големе, сваки Србин благодарно сећа, жртве — којом је живот свој за просвету радећи — сатр'о, саставио се одбор покојникових, личних пријатеља и поштовача у ту цел: да му путем општег прилагања подигне достојан, надгробни поменик.

Поменик овај подићи ће се ове године у почетку Септембра месеца док још лепо време свечаности може да послужи; за то се одбор овај обраћа са молбом на све поштоваоце и пријатеље покојникове, да прилоге на г. Ђуру Маширевића, благајника срп. правосл. црквене општине у Сомбору упутити изволе.

Из седнице одбора за подизање *сиоменика* пок. проф. *Мити Петровићу*, држане 31. Јануара 1893. године.

Мита Калић,
перовођа.

Јустин Коњовић,
саборски посланик, председник.

Љубомир Купусаревић,
протопрезвитер.

Никола Ћ. Вукићевић,
заменик гл. шк. рефер., шк. саветник
и управ. срп. учит., шк. у Сомбору.

Коста Косанић,
трговац.

Жарко Поповић,
катих. срп. в. д. шк.

Ђура Маширевић,
благајник и уредник
„Срп. Гласника“.

Чланови одбора.

БЕСЕДА ЈОВАНА ХЕНРИХА ПЕСТАЛОЦИЈА. На Нову годину 1809.

Превео М. С. Кончар учитељ.*)

После године дана ево ме опет у вашој средини. Својима мислима и својима осјећајима сјећам се онога часа, кадно смо пред годину дана скупа били. Оставиле су ме многе жалости, многе бриге, које сам онда имао, облакшали су ми многи терети, које сам тада носио. Ви сте сви старији и јачи. Наш је број јако, он је веома нарастао; наше је удружење јаче, оно је много јаче постало; веће је повјерење у-њ, у наше удружење. Рекао бих да се наш рад сад највише посматра. Тисућу тисућа племенитих људи од нас се многоме нада. Просвећени су нас људи са сваке стране праведно просудили а овђе онђе помаже нам у нашем раду срдачна љубав удружења са милином. Чини се дакле, да је вријеме згод-

*) Беседа Песталоцијева на нову 1808. годину у србском преводу од вредног г. М. С. Кончара налази се у 1. и 2. броју овога листа од године 1889.

није постало за наш рад и за наше тежње. Никаква нас несрећа није помela у нашој унутрашњости. Рекао бих да смо сви здрави и весели. Разгранали су се основи нашега општега задовољења а тиме и снаге нашега рада. Срества основнога васпитања, која тражимо, захватају све дубље у дубље у човјечију природу, она постаје све општија, све складнија, а њихов успјех све видљивији и све одлучнији. Наша околина бива све пријатнија. Истина да све више старим, али сам мислио, да ће ме пред годину дана нестати у вихору мојијех дана и да не ће сунце зарад мојијех гријехова обасјавати таму мојијех околина за мој рад. Али ме ево обасјава ово жарко сунце, коме се нијесам више надао; лијепо вечерње руменило, које надом тјеши, расвјетљује чемер мога живота. Сад помишљајам на мртвачки сандук, кога сам прије годину дана поставио у моју собу као израз мојијех осјећања и слутња; мислио сам, да ћу умријети, мислио сам, да нећу доживити овога часа. Мислио сам још горе, бојао сам се још горега. Ах, света би ми била смрт! Шта је смрт човјеку у мојој старости и у овакој патњи као што је моја? Она га ослобађа ових патња; она му скида јарам, на ком је вукао терете свога живота. Бојао сам се још грђега. Бојао сам се, да ће дјело, над којим дркће моја душа, бојао сам се да не ће пропасти дјело мога живота; бојао сам се, да га нећу моћи одржати; бојао сам се, да га нећете моћи ви одржати. Пребрзо је напредовало под мојом руком. Пошто је дуго и дуго кукавно животарило, пребрзо је нарасло. Тако ми се барем учинило. Бојао сам се, морао сам се бојати, да ће подлећи по сопственом величином, да ће подлећи под теретом нужнијех захтијева, који неби били у складу с нашим снагама. Оно није подлегло, оно још постоји! Бог га је спасао. Људска га рука није спасла — Бог га је спасао, спасла га је рука Господња. Слава и благодарност, висока слава, што душу пуни, дјетинска љубавна благодарност избавитељу нашега дјела, оцу живота, оцу дана, владоцу година! Он нам је благословио прошлу годину. Слава и благодарност вјечноме оцу живота, вјечноме управитељу људскијех судбина! Он је спасао дјело мога живота.

Ником поникујем, ничице падам и питам се сам: Јесам ли заслужан те велике милости небеснога оца? Јесам ли достојан спасења мога дјела и свега онога, што је Бог ове године учинио моме дому? Боже, смијем ли то да питам! Је ли човјек достојан благодјејанија свога Господа, и смијем ли само часом помислити, да сам достојан чуда, којима је очинска доброта божија провела ове године

слабости васцијелога нашега бића кроза све опасности, којима је изложено било? Година је била за нас одлучна. Ми смо упознали захтијеве дјела, као што их нигда упознали нијесмо; ми смо упознали његову велику силу, као што је никада упознали нијесмо; ми смо осјећали нашу слабост, као што је нигда осјећали нијесмо. Готово да је жестина околности прогутала наш живот. Срества, којима смо хтјели да помогнемо у положају, који је надилазио наше снаге, још су повећала зло. Вјечити застор нека застре човјечност у нашем дјелању. Први свечани час ове године нека буде посвећен благодарности, коју смо дужни избавитељу нашега дјела, оцу нашега живота, коју смо дужни вјечитом извору сваке светиње, свакога добра, које се налази у нашем удружењу.

Ја ћу да му захвалим; хоћу да се повратим у себе; хоћу да упознам, како сам мало вриједан његове доброте; колико сам мало вриједан тога, што је спасао дјело мога живота. БлагИ Боже, колико само док се започне! Оче небески, колике ми дужности налаже и сама помисао на моје дјело! Једва себи могу да замислим величину ових дужности. Мора ме обузети страх и стид, кад помислим, шта од мене захтијева вјера, човјечанство и глас мога дома, у коме као да се губе моји млађи. Шта сам учинио, кад сам примио све обвезе на себе? Гробу близо, мира требајући више него никада, преслаб за свакодневно, немиран скоро код сваке згоде, неопрезан скоро при свакој опасности, несмотрен при свакој скоро нагани, невјешт, неспретан и неприкладан скоро у свачем, што сам требао да започнем и чиме да управљам, видим да сам код вас бачен у положаје, који захтијевају већи мир, већу опрезност, дубље размишљање те већу вјештину и окретност, но што је требало икоје човјечије дјело. За све то нисам имао друге спреме до своје љубави и до своје слутње о могућем добру, која ме никад остављала није. Али љубав ову и слутњу ову за моје дјело нијесу потпомагале саразмјерне унутарње снаге ни саразмјерна вањска срества. Годинама је тако било мом предузећу. Ипак није било моје предузеће; ја нијесам тражио, што сам нашао; нијесам познавао море, у које сам требао да запливам, јер сам се бадио у ријеку, која је утицала у то море. Није ово моје дјело, на ком радим; нијесам ја ово започео, што се око мене ради; ја не довршујем, што нисам започео. Окружен сам добротинствима судбине, којима сада сама судбина управља; окружен сам божанственим добротинствима, којима управља сам Бог; окружен сам људима, пријатељима, које ми је

УН И В Е Р З И Т Е Т С К А И О Т Е К А

сам Бог дао и којима сам Бог управља. По вама пријатељи, који ме окружујете, постоји моје дјело; моје дјело постоји по вама. Ја сам се за њ најмање заузимао. Ма колико прије била малена моја снага, којом радим на свом делу, бива сада све то мања. Што је урађено урадили сте ви, и што још треба да се уради, морате урадити ви. Божији промисао неће допустити, да доживим несрећу, да вас изгубим и да тражим нове стубове своме дјелу. Благодарно бих вам, — али шта су ријечи благодарности за оно, што сте ви мени? Шта су ријечи благодарности за оно, што сте ви били моме дјелу? Сјетан сам и невесео. Колико сам вам мало учинио за оно, што сте ви мени. Знам, колико недостајем своме дјелу; знам, да су моје слабости скоро веће препреке моме дјелу, но што га унапређују. Морао сам знати сам собом владати, па како сам то слабо умео. Колико само да ме садашњост за собом вуче, а не гледам на то, шта јој претходи и шта ће за њом доћи. Колико ме је пута моје осјећање о жестини часовитих потреба дотле довело, да не радим оном мирноћом и преданошћу, коју су тако јако захтијевале околности. Захтјевао сам од ваше младости оно, у чем вам у својој Истарости нијесам био углед. Својом живошћу убијао сам често вољу Боње, ће је требало да је оживи срдачна љубав. Исто сам растрзавао нити везе, чија је светиња живот давала моме дому, нити, из чијега је светога сплета као и из божије руке излазио живот мога дјела. Чинило се да нестаје и саме моје љубави, која је била једини борац противу мојих слабости у раду мом; чинило се да ћу подлећи сам себи. Света слугња о добру, за којом сам ишао, прелазила је у зловољу о тешкоћама овога добра. О Боже, ето тако сам се мало достојан показао свијух добара, која си ми учинио!

(Наставиће се.)

Г О В О Р

при освећењу школског здања у Српском Бечеју.

(Свршетак.)

Какво би срце у родољуба бити могло, а да такој општини не кликне: „Слава јој!“ — Да свесним члановима њеним, са г. председником на челу, који за две године не пожалише труда у многобројним седницама општинским мудре саветовати се о начину, средству и путу, како ће исто здање што боље и ваљаније испасти; да таким члановима општине — велим — не каже: „Живели!“ — А наиме неуморном бившем тутору Васи Стражмештеровом,

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА
www.unil.rs
који је слично вредној пчели око исто зграде даноноћно — пре-горевши и цео свој дом и своје домаће послове — облетао, и све потребито са неуморном ревниошћу и срдачном љубављу набављао и прибављао! Како би могао с ума сметнути, а да не призна и не узвикне: „Живело Пречасно Парохијско Свештенство“, које је сваком приликом, како у општини, тако и у цркви, а и ван ове, живом речју и добрим делом општину подпомагало са обавештавањем народа, те тиме доста допринело, да се ова дивна зграда у дело приведе, и овако дивно доврши!

Па зар би могао заборавити, а да са задовољством не рекне: Нека Бог поживи нашег врлога суграђанина и вредног подузимача зидања — г. Михаила Д. Сомборског, — који ни знања, ни вештине, ни труда, па ни жртве жалио није, само да здање онаково буде, како ће свакога задовољити моћи! Он је своју реч подпуно искупио, коју је при подузимању зидања изрекао: „Ја ћу све могуће учинити, па ма и са својом жртвом, само да здање што честитије и ваљаније буде, јер ово здање не градим само за општину, него и за себе и своје потомство“.

Можда сам мојом беседом слушање ваше Многопоштовани слушаоци исцрпео, но није ми могуће завршити, а да не кажем још и ово: Пре сам вашу свест — свест ове општине — у погледу жртве на школу по заслуги похвалио, и желио би, да та хвала и на свагда остане на општини овој. — Но будите уверени, да ће само тако оно постојати — што рекох, ако дивне просторије ове величанствене зграде буду свагда пуне младога нараштаја нашега; ако свако од нас живо своје благо — децу своју — без опомене вољно у школу слао буде, јер благо — сребро и злато — само је онда драго, ако је сјајно, углађено и очишћено, и тек само онда има своје праве вредности; тако ће исто и живо благо — деца — само се онда благом назвати моћи, ако им се ум и душа угладила буде, а то ће бити вољним шиљањем у школу и науком у њој. Но ја се надам, да ће моје искрене речи у срцима вашим подпуна одзива наћи, па кад то видим, онда ће моја радост тек права радост бити моћи.

Говорио при првом водоосвећењу у новој великој школи на Светога Саву 1877. године.

Стеван Жекић,

уч. V. и VI. раз. срп. ст. бечејске шк.

РУКОВОДНА НАЧЕЛА ПРИ ВАСПИТАЊУ.

(Свршетак).

Пошто је дете већ дорасло за школу, пошљу га родитељи у њу где оно потпадне под учитељев надзор. Тако је учитељ други посредник васпитања. Али има родитеља који мисле, да су они своје делање тада свршили кад им дете на школски праг ступи. Но питам ја таке родитеље; да ли је школа тако моћна, да родитељско васпитање са свим замене? Не! Школа је слаба да би у стању то учинити, већ и за то, што дете у њојзи мањи део дневнога времена прибави. Друго пак за то, што у школи више деце има, те свакога природу, скленост, тежњу и моћ духа сазнати велики је задатак за учитеља шта више, често и физична немогућност. Самоме школском васпитању не може се преписивати моћ преваге, јер овде и други посредници упливишу као; другови и прилика. Дете на путу идући из школе кући, или обратно, проводи време са својим друговима и од ових много шта прионе за њ' чему на пут стати школа је немоћна, почем учитељ то и не примети; па ако баш и примети и настојава да да га на добар пут поврати, он т. ј. ученик, при првом састанку са друговима цео труд и наду учитеља да ће му се ученик поправити, уништи. Други је посредник овде, прилика. Већ ли сама немачка пословица вели: *Gelegenheit macht Diebe!* Док је дете код куће, под родитељским надзором, дотле, ако су и сами родитељи ваљани, немају прилике ништа хрђавог видети. Али, пође ли дете једном у школу, тада се ту одма нађе и прилика, у колико оно много времена проведе онде, где нису у стању ни родитељи а ни учитељ на њега мотрити и тако му се даде прилика научити, што се на дому и у школи не учи. А што је најглавније, против чега се често ни родитељи не могу оградити: то примљено зло, тек онда се појави јавно, кад је већ у детињој души јако маха узело. Пошто му другови имају толико памети, да га не одаду; јер тај се посао мора извршавати тајно почем је забрањен, а то је опште познато, да је забрањен плод најслађи. — У оваким приликама велимо, врло је теретно, па често и не могуће родитељима децу на добар пут повратити. Њима, који дете од постанка његовог бића негују и васпитавају, његове склоности и тежње, а према овима и начин васпитања сазнају, те им цела природа детета стоји, као каква отворена књига. А шта да рекнемо у таким приликама за учитеља? Који нема једно, већ читаво јато деце под собом; од којих је свако пред њиме као њежан расадник под ко-

преном и њему је пре свега нужно, код свакога тај застирач открити, да би му могао у душу проићи; прилика му мора у помоћ притећи, да би им хрђаве стране сазнао. Ваља му изучавати начин поступања с њима, да не би како год погрешно, а ово је бома врло теретан посао, јер често се догађа, да док једном пронађе прави начин, како да поступа са дотичним учеником, дотле га са противним поступцима још већма ували у првобитно зло, или ти пак, дете од себе са свим одстрани, тако да нити своју, нити пак погрешку детета никако поправити не може. Школско васпитање, врло често ни за то не може до правог успеха доћи, што је оно са домаћим васпитањем ускосно противно. Четврт дана, што дете у школи проведе, није у стању претегнути остале три четвртине што оно ван ње пробави. У овом случају душа детета постане бојно поље, на којем час школа буде победилац над родитељским домом, час пак овај над школом; те што једно са великом тегобом назида, то други не милице руши. А победилац најчешће буде, хрђавом учећа странка, јер овоме је и само дете већма наклоњено; почем доброта, знамо да често самопрегоревање изискује, за то и врло мален број њих изабере овај, по њиховом мњењу, чагловит пут, већ радије ходе лакшим.

Узрок, да је родитељски дом са школом у противности, може бити различан. Могуће је да се разликују у начину васпитања или у другом чему. Но у најчешћим приликама најглавнији је узрок, понижавање и несимпатија према школи и учитељу. Та зар не чујемо колко пута: Ја не разумем и на што је та школа! Наши дедови и прадедови ни су ишли у школу, па су опет поштено живили; а не знам, какву ће дете корист имати од толиких лудорија, с којима му само главу муче! Оваково схватање највећма шкоди школскоме васпитању, као и равнодушност родитеља према школеком раду. Јер, ако за дете што и прионе, те код куће хоће да се усавршава, а они му намеру осујете са речма: није истина, није то тако као што твој учитељ вели. Или ти пак: „Он нека заповеда у школи, а овде ја заповедам! Ти ћеш сад отићи на посао“. — У оваким околностима ко може тврдити, да је школа једина позвана да васпитава? Школа потпомаже, усавршава а у неку руку и установи васпитање. Но и ово само тада са успехом извршавати може, ако су родитељи на дому добар основ положили, и ако се свагда паште, да добре назоре учитеља потпомажу. На против, стоји ли родитељски дом са школом увек у не-

WWW.UNIBS.SR

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

пријатељском односу, тада је школа немоћна и овај посао извршавати.

Ако дакле где који родитељи мисле, почем су дали своје дете у школу, то они немају више никакве бригае око васпитања, јако се варају. Па ако ипак пренебрегну ова јсвој посао, тада учинише велику погрешку која ће им се касније осветити. Само што, постигне ли их за тим казна, не ће кривити сами себе већ опет школу и учитеља.

Трећи фактор васпитања јесте, свештеник. Његов је задатак при васпитању врло велик, а делање му иде у три правца као: према родитељма, учитељу и деци. Према родитељма он је васпитатељ, јер је позван да их изведе на пут истине, да их учи и приводи моралном животу. Он је, коме у свету дужност спада, опомињати родитеље, да су им деца највећи дар божији — поверени талант — због чега ће једном на одговор позвани бити.

Свештеник, живећи са учитељем у лепом односу, унапређује рад овога, олакшава му терет, ако му је са својим угледом на помоћи. Ако свештеник на се прими, да упозна родитеље са потребом и значајношћу школе; ако их увери, да своју децу могу поверити учитељу, јер он за бољитком њиховим тежи. Свештеник, ако се труди да пред родитељима достојанство учитеља на онај степен узвиси, који учитељ услед свог замашног па и уморног рада и заслужује; тиме не само да му је терет доста знатно умалио, већ је чинио и у интерес своје личности. Јер ће учитељ из благодарности још са већом вољом и оданошћу подетицати децу на сваком кораку, не само к љубави према св. цркви, већ и према служитељима јој и тиме свештеникову популарност још већма утврдити. „Рука руку пере“...

Учитељ и свештеник ваља да су у споразуму, да се поштују и један другоме да су одани и искрени, имајући свагда на уму да: „Concordia res parvae crescunt“. Је ли пак однос између њих противан, то и поред највеће ревности обојице, ипак им је труд безуспешан; јер свет, видећи раздор између њих, не поштује ни једнога онако, како би требало, а по томе и оне лепе говоре и савете, које им ови казују, ни у шта не узимају велећи: „Попа и учитељ препоручују слогу и љубав, а међу њима самима влада највећи раздор“.

Од велике је замашности делање свештеника према деци, особито ако им је вероучитељ, јер овде му се даде најбоља при-

лика, потпомагати родитеље и учитеља у њиховом подuzeћу. Ово му може тим боље за руком поћи, почем му је усљед вишег степена и углед већи; но поглавито за то, што у власти има најмоћније оружје, а то је света вера. А да би му труд са што племенитијим плодом уродио, ваља свој правац васпитања да у складност доведе, са назорима учитеља а према околностима родитељског дома.

У таким приликама, где родитељи испуњавају своју свету дужност при васпитању и у време школскога доба свога детета, у потпуном смислу схваћају значајност и потребу школе; где свештеник и учитељ у пријатељству живе, заједнички настојавају, да потомство религиозно-морално а у духу народном васпитано буде, у таковој општини може — и мора да цвета напредак без страха да ће се претопити у који страни елеменат, јер их свештеник (црква) и учитељ (школа) непрестано напаја духом вере прадедовске и свешћу своје народности, па још за ране младости их прилагођивају захтевима данашњег времена — у коме Србин не може опстати само као јунак у боју са мачем у руци — упућивајући их, да са књигом и пером у руци покажу осталоме свету; да Срб' још живи и да је и у томе јунак.

С' мађарског прерадио:

П. Т.

СВЕТОСАВСКА СЛАВА У СОМБОРУ.

Као што се сваке године празник светога Саве првог просветитеља и учитеља ербског у Сомбору прославља на најевечанији начин, тако је учињено и ове године.

У очи празника било је у св. Ђурђевском храму свечано вечерње, а на сам празник ујутру рано јутрење.

Пре него што је звонило на св. Литургију освећена је водица у основној ербској школи, где је управитељ у краткој беседи поучно ученике и ученице о значењу ове светковине и препоручио им, да љубе своју свету православну веру и милу народност ербеку.

Служба Божија у св. Ђурђевском храму одслужена је најевечаније и на њој је учињен спомен покојним наставницима Србске учитељске школе почевши од Епископа Платона па до недавно преминулих професора Исидора и Димитрија. На свршетку службе освећено је кољиво учитељске школе у част св. Саве, затим се уз брујање звона и умилно појање светосавског тропара е литијом ишло у учитељску школу, где је најпречастији г. протопрезвитер Љубомир Купусаревић са свештенством осветио водицу а професор Димитрије Калић држао је подужи значајни говор о заслугама Стевана Немање и Светитеља Саве.

У вече је приправничка младеж у гостионици код Ловачког рога давала Беседу, која је врло лепо испала, а чист приход је у износу од 341 фор. употребљен на припомоћ сиромашних приправника и приправница.

В.

ДАРОВИ

србским школама и учитељима из Сентомаша.

Честити и родољубиви Срби и Српкиње из Сентомаша, на уредни позив и неуморно заузимање најстаријег свог учитеља господина Нестора племенитог Миковића послали су уредништву овом предплату у износу од 76 ф. 50 н. и то неки од њих предплативши Школски Лист за себе а други са жељом, да се за достављену предплату Школски Лист на дар шаље србским школама, поглавито у Македонији, Старој Србији, а у колико се то све не би могло тамо слати, и другим србским сиромашним школама и учитељима.

Уредништво Школскога Листа, — коме дугују за Школски Лист од више година многе србске црквене општине у богатој Бачкој и Банату, — изненађено је овим племенитим пожртвовањем родољубивих Србаља и Српкиња из личног нашег Србобрана и одправивши први број овогодишњег Школскога Листа дотичним школама и учитељима у најудаљеније крајеве Србства, а наредивши да се целе ове године у своје време Школски Лист тамо одправља, захваљује овом приликом најгостолије г. Нестору племенитом Миковићу на његовом ревностном и досада у нас једином и безпримерном заузимању око скупљања предплатника на Школски Лист, умољавајући га, да родољубивим и племенитим дароватељима и дароватељкама лично у име обдарених школа и учитеља благодари.

Ради знања и вечитог спомена стављају се овде имена свију родољубивих добротвора и добротворкиња србских школа из Сентомаша са означењем, куда се и коме Школски Лист, као њихов дар, ове године шаље.

Високоблагородни господин Лазар Дунђерски властелин Чеба, Кулпина, Камендина и Хајдучице изволио је предплатити Школски Лист у шест примерака, који се шаљу: србској трговачкој школи у Солуну; Славјанској школи у Серезу; српској школи у Скопљу; србској школи у Новом Пазару и србским вероисповедним школама у Кнезу и Станчеву.

Благородни господин Стеван Дунђерски велопоседник у Сентомашу изволио је такође предплатити на шест примерака Шк. Листа, који се шаљу: србским народним школама у Пећи и у Призрену; дружини богословској у Београду и сиромашним вероисповедним школама србским у Рац-Хидошу у Толнанској и у Краљевцу и Хрњакову у Темишварској жупанији.

Г. Ђорђе Раља Стефановић школски управитељ у Сентомашу, осим Школскога Листа што сам прима, послао је још предплату за три школе; његови се дарови шаљу православној србској богословији у Призрену; србској школи у Приштини у Старој Србији и вероисповедној школи србској у маленом селу Саки у Толнанској жупанији.

Господин Младен Т. Гавански из Сентомаша изволио је предлатити Школски Лист за србску школу у Дољој Нани у Толнаној жупанији.

Г. Новак Голубски народни капетан Србобрански изволио је предлатити на Школ. Лист за србску школу у Плевљу (Таслици) у Херцеговини.

Г. Јован Теофановић трговац у Сентомашу обдарио је Школским Листом, школу у Невесињу у Херцеговини.

Г. Лаза Гавански велепоседник Сентомашки шаље Школски Лист у два примерка на дар школама у Травнику и у Староме Мајдану.

Г. Адам Ниголић порезки благајник обдарио је Школским Листом србску школу у Санском Мосту у Херцеговини.

Др. Момир Павловић адвокат у Сентомашу шаље Школски Лист на дар србској школи у Требињу у Херцеговини.

Г. Андрија пл. Сарих у Сентомашу шаље Школски Лист на дар србској школи у Босанском Бродцу у руке тамошње отличне учитељице Рахиле Шестановићке рођ. Поповићеве.

Г. Стеван Љ. Манојловић из Сентомаша обдарио је Школ. Листом србску школу у Фочи у Херцеговини.

Г. Александар Јанковић трговац Сентомашки предплатио је на два примерка Шк. Листа, од којих се један шаље школи у Сребреници а други школи у Герзову.

Г. Лаза К. Манојловић књиговођа Сентомашу предплатио је за два примерка Школ. Листа, од којих се један шаље србској школи у Врањи, а други питомцима учитељске школе у Нишу.

Г. Нестор Белић млађи, економ у Сентомашу обдарио је Школ. Листом србске школе у Гацкоме и у Столцу у Херцеговини.

Госпођица Милана Каћанска из Сентомаша изволила је и ове године Школ. Лист у два примерка подарити србским школама у Скадру на Бојани и у манастиру Грачаница на Косовом пољу.

Госпођица Милева Хаџићева из Сентомаша шаље на дар лист овај србској школи у Пироту.

Дар Софије Хаџићеве ученице VI. разреда у Сентомашу шаље се србској девојачкој школи у Задру у Далмацији.

Госпођа Исидора Дунђерска из Сентомаша изволила је подарити Шк. Лист у два примерка србским школама у Подгорици и у Бару у Црној Гори.

Госпођа Милева Дунђерска из Сентомаша изволила је и ове године поновити предлату за србске школе у Кратову и у Прилипу у Македонији.

Госпођа Нана Ћорђевића у Сентомашу изволила је и ове године послати предлату на два примерка Школ. Листа, од којих се један шаље на дар србској школи у Велесу у Македонији, а други школи у Високим Дечанима у Старој Србији.

Славна грађанска општина Сентомашка шаље на дар Шк. Лист србским вероисповедним школама у Бајши у Бачкој и у Бремену у Будимској дијецези.

Православна србска црквена општина у Сентомашу послала је предлату на четири примерка Шк. Листа, који се шаљу на дар школама србским

у Житомишлићу у Херцеговини, у Босанској Градишци и у Шамцу у Босни, и србској вероисповедној школи у Пероју у Истрији.

По жељи ревностнога и родољубивог скупитеља предлатника у Сентомашу господина Нестора пл. Миковића као дар од њега шаље се Школеки Лист у десет примерака под овим насловима :

1. Србској школи у Његушима.
2. Народној школи на Ријечи (у Црној Гори).
3. Народној школи у Даниловом-Граду.
4. Мушкој школи на Цетињу.
5. Госпођи Јелени Вицковића учитељици женске основне школе на

Цетињу.

6. Питомцима учитељске и богословске школе на Цетињу.
7. Зарији Радичевићу учитељу у Подгорици.
8. Госпођици Ани Ђурића учитељици у Лаћарку.
9. Госпођици Даринки Томићевој учитељици у Крушчици ; и
10. Константину Аничићу отличном ученику воћарске и виноградарске школе у Клостернајбургу.

В.

НЕКРОЛОГ.

† Милан Стојичић

испитани и оспособљени учитељ

† **Миле Стојичић** бивши учитељ сент-мартонски, слушател бечке више педагошке школе, умрло је у месецу Децемберу пр. год. на Јарковцима крај Пазуве, у наручју свога ожалошћенога родитеља.

Покојник се родио год. 1868. По свршеном петом гимназијском разреду ступио је у срп. учитељску школу у Сомбору, коју је након три године са врло добрим успехом и свршио, те се оспособио за учитеља у срп. нар. школама. Бивши слабог здравља, учитељевао само две године у Сент-Мартону. Само две године, али и две године биле су довољно да нам покажу, е-је Миле имао дара, знања и вештине, а пре свега чврсте воље, да послужи роду своме на просветном пољу. И дан данас га се ето сећају његови сељани, којима је служио, а сећаће га се још дуго и дуго. Био је он прегао, да много уради, па је радио и изван школе. Тада су оно и пропојали сент-мартонски ратари у кору лепо и складно у цркви, а ван ње пропевали у друштву ширећи лепу српску песму а крепећи се свето-савским слављем и прослављем. Хтео је он још више да уради, и словом и делом, гредећи оном стазом, којом су ходили и други просветитељи нам народни, али зар од силна напрезања — занеможе, остави школу и поврати се дому своме, да се опорави. Тада сам се оно и састајао с њиме, бивши му са домом родитељским у суседству, и тада сам имао прилике да видим и чујем, колико је и како је жалио, што је морао свој започети рад прекинути.

После двогодишњег одмора и опорављења, гоњен оним нутарњим нагоном, да се у својој струци што више усаврши, — реши се да оде у Беч, те да онде на вишој педагогији изучи немачки језик, историју и земљопис.

Тако је и урадио. Положивши прве испите са добрим и похвалним успесима потражи лане од Српске Матице Шифмакову штипендију, како би у бољим и лепшим материјалним приликама, последње испите положио, и вратио се роду своме, од кога је и поникао, да му се одужи радом својим. Али, — беше ли то судбина или случај, шта ли, — он штипендије не доби, ваљда са једано тога разлога, што не беше рођењем — Бачванин. Па тек што се након тога био и упутио у Беч, вратио се из њега, али не са сведочбом оспособницом, већ са својим порушеним здрављем. И напосок подлеже са свим, изнемогну и сврши, а добра душа његова прхну тамо горе, да се састане са љубљеном мајком и милом сејом својом.

Беше то као сан. Ми другови и пријатељи његови из детињства и из школовања имали смо га у средини својој, па га љубљасмо са искрености и многих других врлина његових, љубљасмо га, јер нам је свима пријатељ био, први друг, да смо га са тих његових црта баш и ценили. Прохуја ето и то доба, а ми се раштркасмо, сваки на другу страну. У кућу своме сећамо се младог доба свога, па се сећамо и оних особа, с' којима смо у том добу опћили, и који су на наше доживљаје каквог утицаја имали, или у истима учествовали. Тада се сетимо и тебе, драги наш друже Миле. Као кроз неку маглу видимо ти благи лик твој, а чујемо и речи твоје... Сећамо те се, али нам и то сећање дође, баш као неки сан. Јест к'о сан, па ето све и прође к'о сан. У том сну нестало нам је и тебе.

Драги наш друже Миле, — нека ти буде лака црна земља, а опрости другарима својима, што ти не дођоше песмом тугованком увеличати погреб. Раштркани смо ето, — радимо ону њиву, коју си и ти обрађивао, а кренимо се оном надом којом си се и сам кренио. Помен на тебе живиће удиљ међ нама, међ твојим другарима.

Лака ти црна земља, а покој твојој души!

В. М. М—н.

Д О П И С.

У Бањојлуци 4. Фебруара. — Овијем се од стране потписате општине сл. уредништву јавља тужна вијест, да се је наша срп. правосл. основна школа обавила црном тугом и изгубила ваљана и поштена дјелаоца на народној просвети и народног напретка смрћу нашег не прежаленог и не заборављеног срп. учитеља *Стевана Божићара Љубојевића*; са молбом, да сл. уредништво изволи у свом цијењеном „Школомском Листу“ уз неколико редака о његовом животу смрт његову огласити.

Покојник се родио у Н. Саду 24. Децембра 1868. год. од сиромашних, али врједних и поштених родитеља. Српску основну школу и пет разреда срп. вел. гимназије узучио је у мјесту рођења; а год. 1886. отишао је у Сомбор у срп. учитељску школу, да се посвети учитељству, коју је свршио год. 1889. са врло добрим успјехом. Исте године изабран је био за учитеља у нашој срп. правосл. основној мушкој школи на I. и II. разреду.

Покојник је био врло добар учитељ. Своју дужност вршио је на онште задовољство свијух, те је ради тога и ради свога владања у друштву био

цијењен и поштован од свакога, што се освједочило и при спроводу, који је био управо величанствен, јер су сви грађани наши и све школе потекле, да му одаду последњу почаст.

Покојник је преминуо од суве болести 16. Јануара о. г. у 10 сати у вече, а сахрањен је 17. ист. мј. у 3 сата по подне. Иза себе је оставио удвиљену породицу : оца, супругу и два брата.

Међу нама пак оставио је лијепу успомену, ради које му можемо рећи : „вјечна му памјат, и мир и покој пепелу његовом!“

У Бањојлуци 4. Фебруара 1893.

Србска прав. цркв. школ. обштина у Бањојлуци.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Стогодишњица Богословског училишта у Карловцима. Богословско училиште у Карловцима отворено је 1. Фебруара 1794. под славне успомене митрополитом Стефаном Стратимировићем. Први је професор био Петар Видак митрополитски протосингел. Ове године 1. Фебруара као у почетку стотините године обстанка овог завода, одслужио је у Саборној цркви Карловачкој Свети Патријарх Србски *Георије Вранковић* свечано благодареније и први парастос покојним наставницима Богословије. За подизање споменика Митрополиту Стратимировићу изволила је приложити Његова Светост 1000 форинти.

Избори учитеља. За учитеља у Србском Сент-Маргону изабран је Петар Вуков оспособљени срб. нар. учитељ, а за учитељицу у истом месту изабрана је гђца Катарина Поповића свршена приправница.

За учитељицу у Боботи пристављена је гђца Олга Поповићева свршена приправница Сомборска.

За привремену учитељицу у селишту Радовићима код Сомбора пристављена је госпођа Милица удова Познановић рођена Лугумерска оспособљена учитељица србска и бивша привр. учитељица у Сибачу.

За учитељицу у Товаришеву изабрана је госпођица Ана Поповићева бивша привремена учитељица у Мартоношу. — За учитеља салашке школе у Сенти изабран је Сава Лудајић бивши пр. учитељ у Риђици а на његово место у Риђици привремено пристављен је Вељко Ћасић приправник.

РАЗНО.

Списак имена прилагача и добровољних прилога, скупљених приликом св. Савске, приправничке беседе у Сомбору 1893. год. Његова Светост преузвишени г. *Георије Вранковић* патријарх 20 фор., Благ. г. *Паја ил. Еремић* из Кикинде 40 фор. — А по 5 фор. : Сл. управа манастира Гргетегга, Сл. управа манастира Војловице, Високо Бл. г. Н. Ћ. Вуркићевић зам. глав. шк. референта шк. савет. и управ., Бл. г. Евђен Думча градонач. Сент. Андреје, подпредс. срп. нар. сабора, Бл. г. Милан пл. Зако Бајшански посланик, Г. Милан Стојшић професор, Др. Ј. Грујић из Новог Сада публициста, Г. Миливој Каракашевић књијар, г. Коста Косанић трговац, г. Ник. Харин трговац, г. Н. А. Вујић велепоседник, г. Др. Корнел Михајловић солтабиров. — По 4 фор. : Преч. г. Љубомир Кунусаревић протопресвигер, г. Стеван Јовић професор, Пресветли г. Никола Михајловић умир. подпредс. курије. — По 3 фор. : Сл. управа манастира Кувевдина, Преч. г. Мирон Ћорђевић игуман ман. Ковиља, Преч. г. Младен Борђошки катихета, др. Давид Коњовић адвокат, др. Лаза Секулић подсекретар Карловци, др. Стеван Кронић адвокат, др. Ћорђе Ђуришић вел. бележник, г. Коста Георгијевић благајник, госпођа Марија Ползовићева, госпођа Марија Паланачки. (Наставиће се.)

РАСПИС НАГРАДЕ.

За две најбоље педагогијске расправе, које у „Школском Листу“ ове 1893. године изиђу, расписују се награде.

Прва је награда од четири а друга од два ћесарска дуката.

Које расправе заслужују награду, одредиће умољени пресудиоци, који су изван овога уредништва.

Награде могу добити само она дела, која се до Спасова дне ове године уредништву „Школскога Листа“ пошљу без подписа на самој расправи, него се име писатељево има назначити у запечаћеном писму, на коме има споља бити написан онај исти наслов, који стоји и на челу дотичне расправе, што је за награду поднесена. Писма уз ненаграђене расправе после објаве награде уништиће се.

Овом приликом учтиво се умољавају г. г. сурадници и у опште сви, који дописују у „Школски Лист“, нека изволе своје рукописе чисто, разговетно и крупно написати и у плаћеном писму уредништву овом доставити.

У Сомбору, на Сретеније 1893.

УРЕДНИШТВО
„ШКОЛСКОГА ЛИСТА“.

Са бројевима „Школскога Листа“ за ову годину можемо још послужити. Ко дакле лист овај држати жели, а досада га није примао, нека се изволи што скорије предплатити. — Напротив од прошле 1892. године немамо више бројева 1. 2. 3. 4. и 6. Ово ради знања оне господе, која су те бројеве рекламовати изволела. — Дужници од прошлих година умољавају се, да нам се што пре одуже.

Администрација „Школ. Листа“.

Издајв и уређује: НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.